

AMGUEDDFA CYMRU - Chwefror 2018: Gwybodaeth Gefndirol ar gyfer y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu

Mae 2018 yn flwyddyn o gyfleon i Amgueddfa Cymru, wrth i ni ddechrau gweithredu argymhellion yr Adolygiad Thurley, ac ym mis Hydref, cwblhau ailddatblygiad Sain Ffagan: Amgueddfa Werin Cymru.

Llwyddiannau yn 2017

Byddwn yn adeiladu ar lwyddiannau a gyflawnwyd yn 2017, a oedd yn cynnwys:

- **Twf yn Niferoedd Ymwelwyr.** Roedd hyn yn cynnwys croesawu 297,792 o ymwelwyr i'r saith amgueddfa ym mis Awst - y ffigwr ymwelwyr gorau erioed yn Awst - oedd 18.9% yn uwch na Awst 2016.
- **Arddangosfeydd.** Roedd 2017 yn flwyddyn eithriadol ar gyfer arddangosfeydd, yn enwedig yn Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd gyda'r arddangosfa gelf gyfoes ysblennydd 'O Bacon i Doig', yn ogystal ag 'Agatha Christie', 'Deinosoriaid yn Deor' a 'Penderfyniad Pwy?' (sydd wedi ei churadu gan gleientiaid y Wallich, sef yr elusen ddigartrefedd). Denodd Deinosoriaid yn Deor (arddangosfa oedd yn codi tâl mynediad) dros 50,000 o ymwelwyr a chyflawnodd ei tharged incwm o £180,000.
- **Oriel Ffotograffiaeth barhaol newydd.** Diolch i rodd hael gan ffotograffydd byw mwyaf arwyddocaol Cymru, David Hurn, mae gan Amgueddfa Cymru bellach un o gasgliadau ffotograffiaeth gorau y DU.
- **Ysgolion.** Cafwyd 180,000 o ymweliadau ysgol i'n hamgueddfeydd, gan ein gwneud unwaith eto y darparwr addysg mwyaf y tu allan i'r ystafell ddosbarth yng Nghymru. O'r rhain, roedd 12,000 o ddisgyblion ysgol wedi mwynhau'r manau gweithgaredd newydd sbon yng Nghanolfan Dysgu Weston yn Sain Ffagan rhwng 1 Medi a 30 o Dachwedd.
- **Codi Arian.** Fe wnaethon ni sicrhau dros £600,000 yn ystod y tri mis olaf o 2017 gan ymddiriedolaethau a rhoddwyr preifat tuag at gostau prosiect Sain Ffagan.
- **Prentisiaethau a gwirfoddolwyr.** Fe wnaethom benodi pedwar prentis mwyngloddio newydd yn Big Pit, gan gynnwys ein twysydd benywaidd cyntaf ar y safle, cefnogi prentisiaethau crefft yn Sain Ffagan a phenodi gof yn Amgueddfa Lechi Cymru. Fe wnaeth 700 o bobl wirfoddoli eu hamser yn Amgueddfa Cymru yn 2017 ac o'r bobl hyn roedd 42% o dan 25 mlwydd oed.

Beth sydd gan 2018 i'w gynnig?

1. **Sain Ffagan fel prosiect y gall y genedl ymfalchio ynddo.** Dywed Cronfa Dreftadaeth y Loteri mai trawsnewid Sain Ffagan yw eu prosiect mwyaf arwyddocaol yn y DU, gyda'r grant mwyaf erioed i Gymru (£11.5 miliwn) ynghyd â chefnogaeth gan Lywodraeth Cymru. Gyda phensaernïaeth gyfoes eithriadol, ac orielau cyfranogol arloesol, bydd yn fodel newydd ar gyfer amgueddfa hanes, gan

ymgysylltu gyda ymwelwyr trwy'r pen, y galon a'r llaw, a gofyn cwestiynau heriol ac annog meddwl beirniadol am y gorffennol. Unwaith y bydd Sain Ffagan yn cael ei ailagor yn llawn yn hydref 2018, bydd yn cymryd ei lle ar y llwyfan rhyngwladol fel un o amgueddfeydd gwych cenedlaethol y byd.

2. Ymgysylltu mwy â ymwelwyr digidol: Yn ddiweddar symudodd y wefan i ddefnyddio .wales /.cymru ac mae wedi'i ailgynllunio'n llwyr er mwyn gwella trefniant, e-fasnach, ac i ddarparu mwy o'r wybodaeth ddiweddaraf am Gymru a'i lle yn y byd. Mae'r wefan yn denu oddeutu 1.5 miliwn o ymweliadau y flwyddyn. Mae ymgysylltu ar gyfryngau cymdeithasol wedi cynyddu 460% dros y tair blynedd diwethaf, ers gweithredu ein Polisi Cyfryngau Cymdeithasol a'n rhaglen hyfforddi ddiweddaraf. Mae ymgyrchoedd fel #welshdino wedi ennill gwobrau gan felly ein galluogi i gyrraedd cyfartaledd o 2 filiwn o sgriniau ar unrhyw wythnos benodol, ac rydym yn parhau i adeiladu ar y llwyddiant hwn.

3. Cynnydd yn nifer yr ymwelwyr i'n safleoedd. Er gwaethaf gorfod cyfyngu ar fynediad i rannau o Sain Ffagan yn ystod yr ailddatblygu, mae Amgueddfa Cymru wedi llwyddo i gynnal ei niferoedd ymwelwyr sydd bellach bron i 1.7 miliwn y flwyddyn trwy gynyddu'r niferoedd i safleoedd eraill, yn enwedig Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd. Mae ymweliadau yno wedi codi o 360,000 i 495,000 y flwyddyn dros y pum mlynedd diwethaf. Mae'r llwyddiant hwn yn ganlyniad i raglen o arddangosfeydd dros dro ac addysg gryfach, a hefyd cynnydd yn y sylw i'r wasg. Disgwylir i Sain Ffagan yn ei dro ddenu 250,000 o ymweliadau ychwanegol bob blwyddyn o fewn pum mlynedd i'r prosiect gael ei gwblhau.

4. Effaith economaidd. Mae pob £1 a fuddsoddir gan Lywodraeth Cymru yn Amgueddfa Cymru yn cynhyrchu £4 o wariant ychwanegol yng Nghymru. Dyma'r cyfraniad uchaf gan unrhyw sefydliad diwylliannol sydd wedi'i ariannu'n gyhoeddus yng Nghymru, gan gyfrannu £83 miliwn o Werth Ychwanegol Cryswth (GYC) i economi Cymru. Mae nifer yr ymwelwyr o'r tu allan i Gymru wedi cynyddu fel cyfraniad o gyfanswm ymwelwyr o 37% yn 2012 i 42% yn 2015 (mae arolwg pellach wedi'i drefnu ar gyfer 2018), felly byddem yn disgwyl gweld ein heffaith economaidd yn cynyddu. Mae Pecyn Cymorth Budd i'r Gymuned Gwerth Cymru yn amcangyfrif £27,242,693 o arian ar gyfer Cymru a'r DU yn sgil cytundeb adeiladu ailddatblygiad Sain Ffagan, a oedd yn cynnwys Cynllun Budd Cymunedol.

5. Addysg Uwch ac Ymchwil. Yr Amgueddfa yw'r unig sefydliad cenedlaethol yng Nghymru, heblaw prifysgolion, sydd â statws Sefydliad Ymchwil Annibynnol (IRO). Mae hyn yn galluogi'r Amgueddfa i ymgeisio'n uniongyrchol i'r Cynghorau Ymchwil ar gyfer arian. Yn 2016, penododd yr Amgueddfa Bennaeth Ymchwil am y tro cyntaf, gyda chymorth Pwyllgor Cynghori Ymchwil blaenllaw. Mae gennym gytundebau gweithredol neu bartneriaethau gweithredol gyda phob prifysgol yng Nghymru sy'n cwmpasu rhaglenni cyhoeddus, ymchwil a chymorth ar gyfer eu datblygiadau cyfalaf a bydd llawer o'r gwaith hwn yn dwyn ffrwyth eleni.

6. Cynhyrchu incwm. Yn 2016/17 - y flwyddyn ariannol lawn ddiwethaf - cododd yr Amgueddfa £10.3 miliwn mewn incwm o bob ffynhonnell nad yw'n arian grant gan y

Llywodraeth (sy'n cynnwys arian drwy'n cwmni Mentrau, ymchwil a chynghorau ymgynghorol, rhoddion a nawdd). Mae'r Amgueddfa bellach yn ehangu ei gweithgareddau cynhyrchu incwm yn sylweddol, ac mae'n bwriadu recriwtio Cyfarwyddwr Masnachol i fynd â hyn ymlaen.

7. Partneriaethau gydag amgueddfeydd eraill yng Nghymru. Mae'r Amgueddfa'n cydweithio'n agos â Ffederasiwn Amgueddfeydd Cymru, ac mae'n cefnogi amgueddfeydd lleol trwy fenthyciadau ac arddangosfeydd. Mae hyn yn cynnwys ein perthynas 10 mlynedd sy'n darparu arddangosfeydd gydag Oriol Y Parc ym Mharc Cenedlaethol Sir Benfro. Yn 2014, ar ôl absenoldeb o 20 mlynedd, cydweithiodd Amgueddfa Cymru a'r Ffederasiwn i gynnal cynhadledd flynyddol fwyaf arloesol a llwyddiannus Cymdeithas Amgueddfeydd y DU hyd yn hyn. Bydd y gynhadledd yn dychwelyd i Gymru yn 2020 neu 2021. Etifeddiaeth y gynhadledd oedd Gŵyl Amgueddfeydd Cymru, a bydd Amgueddfa Cymru unwaith eto yn gweithio'n agos gyda amgueddfeydd lleol ar ŵyl eleni ym mis Hydref.

8. Y Gymraeg. Sain Ffagan yw cartref a prif ganolfan gyhoeddus y Gymraeg ymysg sefydliadau diwylliannol Cymru. Hefyd, Amgueddfa Lechi Cymru yn Llanberis ac Amgueddfa Wlân Cymru yn Drefach Felindre yw'r prif sefydliadau iaith Gymraeg yn eu rhanbarthau. Mae 22% o ymwelwyr Amgueddfa Cymru ar draws yr holl safleoedd yn siaradwyr Cymraeg iaith gyntaf neu'n dysgu'r iaith. Mewn partneriaeth â'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol ac i gefnogi Strategaeth Llywodraeth Cymru i gynyddu'r nifer o siaradwyr Cymraeg, rydym wedi sefydlu Gŵyl ar Lafar i ddysgwyr Cymraeg i ymarfer eu Cymraeg mewn lleoliadau treftadaeth a diwylliannol. Rydym hefyd wedi ymuno â Cymraeg Gwaith i gefnogi a chyflwyno hyfforddiant iaith Gymraeg ar gyfer ein gweithlu yn 2018.

9. Cyfranogiad diwylliannol a chynhwysiant cymdeithasol. Mae Sefydliad Paul Hamlyn yn disgrifio datblygiad rhaglenni gwirfoddolwyr yr Amgueddfa, mewn partneriaeth â sefydliadau cymunedol fel Drug Aid Wales a'r elusen ddigartrefedd The Wallich, fel 'golau disglair' i weddill y sector amgueddfeydd yn y Deyrnas Unedig. Buom yn llwyddiannus yn cael Cyllid Treftadaeth y Loteri ar gyfer cyfnod datblygu prosiect Tynnu'r Llŵch. Fel rhan o'r rhaglen bum mlynedd hon, byddwn yn gweithio mewn partneriaeth â Barnardo's, Promo Cymru a Llamau i ymgysylltu â phobl ifanc 11-25 oed sy'n byw mewn ardaloedd o amddifadedd lluosog, sydd mewn perygl o gael eu gwahardd a / neu cael profiadau niweidiol mewn plentyndod.

10. Diwylliant a thlodi. Mae'r Amgueddfa'n arwain sector amgueddfeydd y DU wrth ddatblygu rhaglenni er mwyn gwella cyfleoedd bywyd plant sy'n wynebu tlodi, trwy gyfranogiad diwylliannol. Rydym yn gweithio gyda'r Gwasanaeth Gwybodaeth a Dadansoddol (KAS) yn Llywodraeth Cymru i arwain y maes gwerthuso ar gyfer menter Cyfuno: Creu Cyfleoedd trwy Ddiwylliant. Rydym hefyd yn bartner diwylliannol a darparwr arweiniol yn y rhaglen Cyfuno, a byddwn yn darparu prosiectau diwylliannol strategol sy'n gysylltiedig â chyflogadwyedd, grymuso, dysgu blynyddoedd cynnar a theuluoedd, ac iechyd a lles. Yn 2018 bydd hyn yn cynnwys cyflwyno'r Prosiect Uchelgais Diwylliannol fel partner gyda CCSkills, MALD a'r Academi Sgiliau Genedlaethol.

11. Cefnogi Nodau Cenedlaethol Llywodraeth Cymru. Mae Amgueddfa Cymru'n gweithio gyda sefydliadau cenedlaethol Cymru i helpu'r genedl i gyflawni nodau Lles Deddf Cenedlaethol Dyfodol (2015) ar gyfer addysg, iechyd a lles (megis drwy rhaglenni cynhwysfawr, dementia), mynd i'r afael â thlodi, newid amgylcheddol (e.e. drwy fonitro rhywogaethau a tacsonomeg) a datblygiad economaidd. Mae ein Gweledigaeth ac Amcanion yn cyd-fynd â'r Nodau Lles.

12. Rôl rhyngwladol. Mae gan Amgueddfa Cymru bartneriaethau hirdymor, wedi'u hategu gan gytundebau, gyda llywodraethau cenedlaethol ac amgueddfeydd yn Tsieina a Siapan. Mae gan yr Adran Gwyddorau Naturiol ei hun bartneriaethau hirdymor gyda 40 o amgueddfeydd tramor. Yn ogystal â benthyca sbesimenau a gwaith celf unigol, mae'r Amgueddfa wedi teithio arddangosfeydd gan gynhyrchu incwm mawr dros y degawd diwethaf i'r Gwlff, yr Unol Daleithiau a Siapan. Yn dilyn yr arddangosfa 'Swyn Byd Natur' o Chongqing yn Tsieina yn 2017, mae'r Amgueddfa yn gweithio gydag Asiantaeth Celfyddydol Llywodraeth Siapan ac Amgueddfa Hanes Siapan i ddod ag arddangosfa fawr o Gelf a Dylunio Siapaneaidd - y cyntaf erioed ar y raddfa hon y tu allan i Lundain - i'w hagor yn Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd ym mis Mehefin 2018. Mae'r prosiect hwn wedi derbyn cefnogaeth grefft gan Llysoedd Siapan a chwmnïau Siapan yn y DU.

Sut rydym yn cyflawni hyn. . . Ein Hunaniaeth Unigryw.

Ein hymrwymiad i'r cyhoedd. Ein Gweledigaeth fel sefydliad yw 'Ysbrydoli Pobl, Newid Bywydau', ac mae hyn yn sylfaen i'n holl waith. Mae ymchwil yn sail i bob peth a wnawn, ac mae ystod eithriadol ein hymchwil ar sut mae ymwelwyr yn dysgu a chyfranogiad ddiwylliannol yn rhoi dyfnder dealltwriaeth i ni o werth cymdeithasol ac effaith ein partneriaethau cymunedol, ein harddangosfeydd a'n rhaglenni addysg.

Rhyngddisgyblaethol. Yr Amgueddfa yw'r amgueddfa genedlaethol fwyaf rhyngddisgyblaethol yn y Deyrnas Unedig, gan gynnwys: Celf, Dylunio, Gwyddorau Daear, Gwyddorau Bywyd, Archeoleg, Hanes Cymdeithasol, Hanes Llafar, Hanes Diwydiannol, a Dysgu a Gwyddorau Cymdeithasol eraill.

Dosbarthiad daeryddol. Mae gan yr Amgueddfa safleoedd yng Ngogledd Orllewin Cymru (Amgueddfa Lechi, Llanberis), Gorllewin Cymru (Amgueddfa Wlân, Drefach), De Orllewin Cymru (Amgueddfa'r Glannau, Abertawe), a De Ddwyrain Cymru (Sain Ffagan ac Amgueddfa Genedlaethol Caerdydd, Amgueddfa Lleng Rufeinig Caerllion, a Big Pit ym Mlaenafon), yn ogystal â'r Ganolfan Gasgliadau Genedlaethol yn Nantgarw. Rydym hefyd yn gweithio mewn partneriaeth ag Amgueddfa Wrecsam ac Oriel y Parc, yn ogystal ag amgueddfeydd lleol ledled Cymru i sicrhau mynediad i'r casgliadau cenedlaethol.

Casgliadau ac arbenigedd curadurol. Mae gan Amgueddfa Cymru dros 5 miliwn o wrthrychau. O'r rhain mae tua 3 miliwn o sbesimenau yn y casgliad gwyddoniaeth naturiol a drwy'r rhain, mae'r Amgueddfa yn cynnal yr unig sail dystiolaeth genedlaethol ar gyfer newid yn yr hinsawdd yng Nghymru dros ganrifoedd a miloedd

o flynyddoedd - adnodd hanfodol i'r genedl yn awr ac yn y dyfodol. Mae hefyd yn cadw'r archif archeolegol ar gyfer dros 50% o'r amgylchedd hanesyddol yng Nghymru, cyfanswm o 1,275,000 o wrthrychau. Mae ganddi hefyd y casgliad mwyaf arwyddocaol o hanes cymdeithasol a hanes llafar yng Nghymru, sy'n cynnwys 396,823 o eitemau. Mae'r Amgueddfa hefyd yn cadw'r casgliadau cenedlaethol o gelf Cymreig ac Ewropeaidd, gan gynnwys rhai o'r gweithiau gorau yn y byd.